політики.

Подальше удосконалення правових та організаційних засад функціонування системи охорони здоров'я виступає необхідною передумовою зміцнення національної безпеки України в умовах сучасних викликів і загроз.

1. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254

2. Про національну безпеку. Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text

3. Князевич В. М., Радиш Я. Ф., Васюк Н. О. Державна політика України в галузі охорони здоров'я як організаційно-нормативна система владних дій та управлінських рішень. *Інвестиції: практика та досвід.* 2015. №7. С. 105–110.

4. О. С. Шимечко. Формування та реалізація державної політики в галузі охорони здоров'я як фактор підвищення якості життя та суспільного благополуччя в Україні *Публічне управління та митне адміністрування,* № 1 (44), 2025. С. 50-54.

5. Чуприна С.Л. Механізми реалізації державної політики охорони здоров'я України в умовах європейської інтеграції. *Київський економічний науковий журнал* № 10, 2025 С. 141-146.

Дар'я ЛАВРЕНКО
старший викладач кафедри
теорії держави та права
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ТА ЗАГАЛЬНОПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: РОЛЬ ПРАВОТВОРЧОСТІ, ЮРИДИЧНОЇ ТЕХНІКИ, ОСВІТИ Й КОМУНІКАЦІЇ

Забезпечення національної та міжнародної безпеки в умовах воєнного стану є одним із ключових викликів сучасної української державності, що зумовлює переосмислення традиційних підходів до правового регулювання оборони, захисту суверенітету та гарантування прав і свобод людини. Конституційно-правові засади національної безпеки та оборони України визначають фундаментальні механізми, за допомогою яких держава реагує на воєнні загрози, забезпечує стійкість інституцій і водночас зберігає пріоритет прав людини як найвищої соціальної цінності. У цьому контексті воєнний стан постає не лише як особливий правовий режим, а як комплексне правове явище, що потребує високого рівня правотворчої культури та належної юридичної техніки.

Конституція України, зокрема її статті 1, 3, 17 та 64, формує базову нормативну модель поєднання безпекових інтересів держави та захисту прав людини. Закон України «Про правовий режим воєнного стану», а також нормативні акти сектору безпеки і оборони деталізують механізми реалізації конституційних положень в умовах надзвичайних загроз. Водночас практика правозастосування засвідчує, що ефективність таких механізмів значною мірою залежить від якості правотворчої діяльності, чіткості законодавчих формулювань, узгодженості норм та дотримання принципів юридичної техніки [1,2].

У воєнний час особливої актуальності набуває проблема правової визначеності. Нечіткі або суперечливі норми, надмірна фрагментарність законодавства, часті зміни правового регулювання можуть створювати додаткові ризики для національної безпеки, підриваючи довіру до державних інституцій та ускладнюючи реалізацію прав громадян. Тому правотворчість у сфері безпеки та оборони має ґрунтуватися на принципах системності, пропорційності, стабільності та відповідності конституційним цінностям.

Сучасне розуміння національної безпеки виходить за межі суто військового або силового виміру. Воно охоплює соціальні, гуманітарні, інформаційні та культурні чинники, які безпосередньо впливають на стійкість суспільства. У цьому контексті особливе значення набувають освіта та комунікація як інструменти правового та безпекового впливу. Вислів «говорити – значить діяти» набуває правового змісту, адже публічний дискурс, доступ до достовірної інформації та розвиток культури діалогу є складовими інформаційної та

внутрішньої безпеки держави [3].

Освіта в умовах воєнного стану виконує не лише навчальну, а й конституційно значущу функцію. Вона сприяє формуванню правової свідомості, громадянської відповідальності та здатності протистояти дезінформації, що розглядається як одна з форм сучасної гібридної агресії. Через освітні програми держава реалізує свої позитивні зобов'язання щодо забезпечення прав людини, навіть за умов тимчасового обмеження окремих прав і свобод. Таким чином, освіта та правова просвіта стають елементами комплексної стратегії національної безпеки.

Комунікація в умовах війни також набуває нормативного виміру. Держава через правові механізми регулює інформаційну сферу, встановлює правила доступу до інформації, протидії пропаганді та дезінформації. Водночас надмірні або непродумані обмеження свободи слова можуть суперечити конституційним засадам і міжнародним стандартам прав людини. Саме тому юридична техніка нормотворення у сфері інформаційної безпеки повинна забезпечувати баланс між захистом національних інтересів і дотриманням фундаментальних прав [4].

Боротьба з різними формами насильства – побутовим, гендерно зумовленим, психологічним, інформаційним – також має розглядатися як складова національної безпеки. Внутрішня нестабільність, соціальна напруга та правова необізнаність населення посилюють вразливість держави до зовнішніх загроз. У цьому аспекті правотворчість повинна бути спрямована не лише на репресивні механізми, а й на превентивні заходи, закріплені в нормах права через чіткі, логічно вибудувані та доступні для розуміння правові конструкції.

Практика засвідчує, що ефективні просвітницькі програми, інформаційні кампанії та освітні ініціативи, закріплені на нормативному рівні, знижують рівень насильства та підвищують загальний рівень правової культури. Це, у свою чергу, сприяє зміцненню суспільної стійкості, яка є однією з ключових складових сучасної концепції національної безпеки. Таким чином, гуманітарний компонент безпеки має бути інтегрований у правову систему через якісну нормотворчість і продуману юридичну техніку.

Узагальнюючи викладене, слід зазначити, що конституційно-правові та загальноправові засади забезпечення національної безпеки України в умовах воєнного стану потребують комплексного підходу, який поєднує силові, інституційні та гуманітарні інструменти. Правотворчість і юридична техніка відіграють у цьому процесі ключову роль, оскільки саме через них забезпечується правова визначеність, передбачуваність та легітимність безпекових рішень. Освіта й комунікація, інтегровані в правове регулювання, виступають чинниками формування свідомого, стійкого та правово орієнтованого суспільства. Отже, сучасне розуміння національної безпеки полягає не лише в захисті державних кордонів, а й у створенні безпечного правового середовища, в якому права людини залишаються цінністю навіть за умов війни. Саме в цій взаємодії конституційних принципів, якісної правотворчості, освіти та комунікації проявляється здатність держави ефективно відповідати на внутрішні та зовнішні загрози, зберігаючи демократичний і правовий характер.

---

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96. (зі змінами і допов.) *Відомості Верховної Ради України.* 2019, № 38, ст. 160.

2. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. *Відомості Верховної Ради України ВВР,* 2024, № 19, ст. 78.

3. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII (2469-19) зі змінами і доповненнями. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text.

4. Колодій А. М., Лапко А. Г., Хальота А. І. Концепція національної безпеки України: сучасна теорія розуміння. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*, 2025. № 88. Ч. 1. С. 81-88.